

DIALOG OBYWATELSKI w Krakowie

w opiniach mieszkańców,
przedstawicieli organizacji
pozarządowych i mediów

CZYM JEST OBSERWATORIUM DIALOGU OBYWATELSKIEGO?

Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego jest projektem dydaktyczno-naukowym realizowanym przez Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w porozumieniu z Miejskim Ośrodkiem Wspierania Inicjatyw Społecznych. W projekcie uczestniczą dwa instytuty wchodzące w skład WZiKS: Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej oraz Instytut Spraw Publicznych.

Podstawowymi celem ODO jest analiza społecznych, instytucjonalnych i medialnych warunków prowadzenia dialogu obywatelskiego w Krakowie. Studenci i doktoranci, pod opieką niezależnych ekspertów, monitorują procesy konsultacji społecznych i innych form dialogu obywatelskiego, diagnozują problemy w obszarze wzajemnych relacji władz Miasta Krakowa i organizacji trzeciego sektora oraz przygotowują propozycje ich rozwiązywania.

Przedmiotem badań w ramach projektu są:

- a) komunikowanie się i obieg informacji pomiędzy uczestnikami procesów negocjowania i dialogu obywatelskiego (instytucji miejskich, organizacji pozarządowych, ruchów społecznych itp.),
- b) formy dialogu obywatelskiego (konsultacje społeczne, działalność komisji obywatelskich i Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego itp.),
- c) wizerunek medialny i społeczny odbiór uczestników dialogu obywatelskiego.

Celem badań w pierwszej fazie projektu było rozpoznanie stopnia znajomości pojęć i zagadnień dialogu obywatelskiego oraz sposobów postrzegania instytucji dialogu obywatelskiego przez mieszkańców Krakowa i krakowskie organizacje pozarządowe. Przeanalizowano także przekaz mediów pod kątem sposobu przedstawiania zagadnień dialogu obywatelskiego. Raport z badań jest dostępny na stronach www.odo.wzks.uj.edu.pl oraz www.ngo.krakow.pl.

DIALOG OBYWATELSKI

Mieszkańcy Krakowa i przedstawiciele krakowskich organizacji pozarządowych opowiedzieli podczas rozmów, jak rozumieją pojęcie dialogu obywatelskiego.

Dialog obywatelski to forma kontaktu między władzą publiczną różnego szczebla a organizacjami trzeciego sektora, polegająca na wzajemnym przekazywaniu sobie opinii, informacji czy ustaleń dotyczących celów, instrumentów i strategii wdrażania polityki publicznej. Nie należy go mylić z dialogiem społecznym, rozumianym jako komunikacja między władzami publicznymi, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców dotycząca zbiorowych stosunków pracy. Uczestnikami dialogu obywatelskiego – obok władz publicznych – są bowiem nie tylko tradycyjnie rozumiani partnerzy społeczni, ale także organizacje pozarządowe działające na różnych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej, światopoglądowej, zawodowej lub terytorialnej. Z tego względu przedmiotem dialogu obywatelskiego są wszelkie zagadnienia związane z miejscem grup obywateli w państwie i społeczeństwie.

DIALOG OBYWATELSKI W OPINII MIESZKAŃCÓW KRAKOWA

- Pojęcie dialogu obywatelskiego nie zakorzeniło się jeszcze w świadomości społecznej mieszkańców Krakowa, ale większość z nich identyfikuje przynajmniej jedną jego formę, instytucję lub potrafi opisać go zgodnie z definicją.
- Mieszkańcy Krakowa najczęściej rozumieją lub kojarzą dialog obywatelski z szeroko pojętą aktywnością społeczną i/lub oddolnymi inicjatywami, które mają na celu poprawę życia obywateli. W tym sensie aktywni mieszkańcy postrzegani są jako najważniejsze ogniwo dialogu.
- Dialog obywatelski przyjmuje w opiniach mieszkańców formę albo partnerskiej współpracy między mieszkańcami i władzami miasta, albo kontaktu inicjowanego przez władze miasta w celu poznania opinii mieszkańców.

- Mieszkańcy Krakowa bardzo rzadko opisują dialog obywatelski zgodnie z jego podstawową definicją.
- Organizacje pozarządowe zazwyczaj nie są identyfikowane jako reprezentanci mieszkańców Krakowa i wyraziciele ich opinii w kontaktach z władzami miasta.
- Najbardziej rozpoznawalną formą dialogu obywatelskiego jest instytucja budżetu obywatelskiego. Mieszkańcy znają również termin konsultacji społecznych i potrafią, zazwyczaj na bardzo ogólnym poziomie, opisać ich ideę i założenia.

DIALOG OBYWATELSKI W OPINII PRZEDSTAWICIELI KRAKOWSKICH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

- Występuje polaryzacja opinii liderów pozarządowych na temat dialogu obywatelskiego: jedni uważają, że dialog istnieje, ale wskazują na jego poważne ułomności, inni twierdzą, że dialog obywatelski nie jest w Krakowie realizowany.
- Organizacje pozarządowe podkreślają niewielką świadomość możliwości udziału w dialogu obywatelskim wśród mieszkańców oraz części organizacji. Niskie zaangażowanie lokalnej społeczności może, ich zdaniem, wynikać z błędów komunikacyjnych, nikłej wiedzy oraz braku poczucia sprawstwa. Organizacje pozarządowe postulują poprawę komunikacji ze strony Urzędu Miasta, w tym procesów informowania o bieżących i planowanych działaniach, a także podejmowania działań z zakresu edukacji na temat dialogu obywatelskiego.
- Organizacje pozarządowe wyrażają potrzebę włączania w procesy dialogu ruchów nieformalnych i oddolnych społecznych inicjatyw, które nie mieszczą się w dotychczas funkcjonującym schemacie współpracy.
- Prowadzone w Krakowie konsultacje społeczne są oceniane raczej negatywnie przez przedstawicieli organizacji pozarządowych. Najwięcej zarzutów odnosi się do kwestii wykorzystania opinii i postulatów zebranych w trakcie konsultacji. Panuje powszechne przekonanie, że UMK lekceważy zdanie uczestników konsultacji, co w efekcie powoduje zniechęcenie mieszkańców i trzeciego sektora do procesu konsultacyjnego.
- Jednocześnie przedstawiciele krakowskich organizacji pozarządowych są przekonani, że dość łatwo można zniwelować problemy w procesie konsultacji poprzez udoskonalenie procedury i poprawę „techniki procesu”, czyli m.in.: czas i miejsce konsultowania, wysyłanie informacji, jasność i precyzyjność dokumentów itp.

INSTYTUCJE DIALOGU OBYWATELSKIEGO

Istotną kwestią było więc sprawdzenie, czy i w jakim stopniu instytucje dialogu obywatelskiego są zakorzenione w świadomości społecznej krakowian i organizacji pozarządowych. Innymi słowy, czy mieszkańcy i organizacje znają te instytucje? Czy potrafią wskazać obszar ich działalności i funkcje? Czy utożsamiają je ze współuczestnictwem obywateli w projektowaniu i dyskutowaniu zmian i rozwiązań? I wreszcie, jak oceniają ich działalność? Mieszkańcy Krakowa oraz przedstawiciele krakowskich organizacji pozarządowych wypowiedzieli się m.in. na temat Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych, Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego i Komisji Dialogu Obywatelskiego.

Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych (MOWIS) został powołany przez Prezydenta Miasta Krakowa w 2006 r. Celem placówki jest koordynowanie współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi, a w szczególności: rozwój wolontariatu, wspieranie trzeciego sektora i współpraca z jego przedstawicielami, współorganizacja szkoleń oraz inspirowanie wydarzeń i imprez integrujących społeczność lokalną. Innymi słowy, MOWIS ma przede wszystkim pełnić funkcję podmiotu aktywizującego społeczeństwo obywatelskie oraz rozwijając formy współpracy samorządu z krakowskimi organizacjami pozarządowymi.

Krakowska Rada Działalności Pożytku Publicznego (KRDP) to zespół opinotwórczo-daradczy, który konsultuje i opiniuje dokumenty wydawane przez organy i jednostki Urzędu Miasta Krakowa. Pierwsza KRDP została powołana w 2012 r. na mocy uchwały Rady Miasta z dnia 21 grudnia 2011 r. Dotychczas dwukrotnie krakowskie organizacje pozarządowe mogły dokonywać wyboru składu kolejnych kadencji – na lata 2012–2014 oraz 2014–2016. Rada składa się z reprezentantów urzędów Miasta Krakowa i przedstawicieli organizacji pozarządowych. Zasiada w niej łącznie 16 osób, w tym przedstawiciele Rady Miasta (4), Prezydenta (4) oraz sektora pozarządowego (8). Jej posiedzeniom przewodniczą dwóch współprzewodniczących, reprezentujących oba sektory. Rada realizuje w szczególności następujące zadania: opiniowanie projektów strategii i polityk miejskich, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego oraz wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych.

Komisje Dialogu Obywatelskiego (KDO) – gremia inicjatywno-doradcze, tworzone przez organizacje pozarządowe oraz Miasto Kraków. Do zadań KDO należy m.in.: opiniowanie projektów uchwał RMK i innych dokumentów, określanie potrzeb społecznych w zakresie działalności danej KDO i przedstawianie propozycji ich rozwiązania, opiniowanie dokumentów strategicznych, współpraca z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego. KKDO są powoływane od 2011 r., kiedy to w życie weszło zarządzenie w sprawie

przyjęcia Regulaminu tworzenia oraz zasad funkcjonowania Komisji Dialogu Obywatelskiego w Krakowie. W okresie prowadzonych badań funkcjonowało pięć KDO, a w 2015 r., już po ich zakończeniu, powołana została szósta. Są to: Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Rewitalizacji Nowej Huty (2011), Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury (2012), Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Środowiska (2012), Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Zdrowia (2014), Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Osób Niepełnosprawnych (2014), Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Bezpieczeństwa (2015).

INSTYTUCJE DIALOGU OBYWATELSKIEGO W OPINII MIESZKAŃCÓW KRAKOWA

- Instytucje Dialogu Obywatelskiego, które zostały powołane i funkcjonują w strukturach Gminy Miejskiej Kraków, są słabo lub bardzo słabo rozpoznawalne przez mieszkańców. Krakowianie zazwyczaj nie wiedzą, jakie są ich funkcje, kompetencje i zadania.
- Stosunkowo najlepiej rozpoznawalny jest **Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych (MOWIS)**, o którym słyszało 26% respondentów. Ze względu na skojarzenia z nazwą ośrodek jest przede wszystkim utożsamiany z działalnością na rzecz aktywizacji społeczności i inicjatyw lokalnych. Dopiero w drugiej kolejności jest on identyfikowany z aktywnością na rzecz współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi. O słabym zakorzenieniu MOWIS w świadomości mieszkańców świadczy to, że jedynie czterech respondentów potrafiło podać jego nazwę oraz że formułowane przez nich opinie na temat ośrodka opierały się bardziej na wyobrażeniach dotyczących jego działalności niż na wiedzy.
- Informacje na temat istnienia i działalności **Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego** i **Komisji Dialogu Obywatelskiego** oraz ich kompetencji nie przebijają się do sfery publicznej i nie są rozpoznawalne przez mieszkańców Krakowa. Tylko pojedynczy respondenci potrafili wskazać cele i obszar działalności tych instytucji lub wymienić choćby jedną z funkcjonujących Komisji Dialogu Obywatelskiego w Krakowie.

INSTYTUCJE DIALOGU OBYWATELSKIEGO W OPINII PRZEDSTAWICIELI KRAKOWSKICH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

- Przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazują na rozdrobnienie, niejasny podział kompetencji i brak skoordynowanej polityki współpracy z trzecim sektorem w ramach struktury Urzędu Miasta. Dominuje opinia, że w mieście trudno jest prowadzić skoordynowany dialog obywatelski;
- Brakuje de facto spójnego systemu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz realizacji dialogu obywatelskiego. Przedstawiciele krakowskich organizacji wskazują na dwie podstawowe bariery rozwoju dialogu obywatelskiego: rygorystyczne procedury i specyficzne technikalia po stronie urzędu, co zniechęca organizacje do podejmowania współpracy z miastem, oraz brak spotkań z organizacjami pozarządowymi na neutralnym gruncie, poza godzinami pracy urzędu.

MOWIS

Działalność Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych jest oceniana pozytywnie w kontekście ogólnie raczej negatywnej opinii na temat stosunku miasta do działalności organizacji pozarządowych. Ośrodek postrzegany jest jako „jedna” z nielicznych jednostek UMK, która ma potencjał, by przełamać panującą opinię o negatywnym nastawieniu miasta do organizacji pozarządowych. Dostrzeżono konieczność zwiększenia zakresu kompetencji MOWIS oraz kadr, jakie posiada. Przedstawiciele organizacji podkreślali jednak, że potrzebna jest zmiana stosunku i nastawienia osób decyzyjnych w UMK do zagadnień dialogu obywatelskiego, w przeciwnym razie współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi nie będzie się rozwijała.

KRDPP

Krakowska Rada Działalności Pożytku Publicznego nie stanowi, w opinii organizacji pozarządowych, głównej reprezentacji interesów sektora w mieście. Z jednej strony, podkreśla się brak spójności działań Rady, niedostateczny przepływ informacji na temat jej aktywności, w tym np. o terminach i miejscach spotkań. Z drugiej strony, istnieje w środowisku trzeciego sektora autorefleksja na temat niewielkiego zainteresowania organizacji działaniami podejmowanymi przez Radę. Członkowie KRDPP podkreślają odczuwalny brak wsparcia ze strony organizacji pozarządowych działających w Krakowie, słaby odzew na kierowane do nich pytania, zgłoszenia itp.

KDO

Wśród przedstawicieli krakowskiego sektora pozarządowego dominuje opinia, że Komisje Dialogu Obywatelskiego powinny być podstawowymi instytucjami dialogu obywatelskiego, gdyż dają one możliwość wypracowywania wspólnego stanowiska, rozwiązań i propozycji dla miasta w zakresie wybranych polityk miejskich. Mają one potencjał wzmocnienia głosu środowiska trzeciego sektora w mieście. Niektórzy przedstawiciele organizacji pozarządowych przypisują komisjom pewne zasługi w zakresie zmiany postaw urzędników wobec dialogu. Zauważają oni powolną, ale jednak sukcesywną poprawę dialogu wypracowywanego przez KDO. Nadal podkreślają jednak niedostateczne zaufanie obu stron dialogu, m.in. podczas spotkań KDO.

KOMUNIKOWANIE W DIALOGU OBYWATELSKIM

Istotnym elementem projektu było zidentyfikowanie rodzajów mediów i innych kanałów komunikowania, które pośredniczą w wymianie informacji między uczestnikami dialogu obywatelskiego, oraz ustalenie konkretnych mediów, z których korzystają mieszkańcy poszukujący wiadomości lokalnych i obywatelskich.

KOMUNIKACJA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

- Przedstawiciele organizacji pozarządowych twierdzą, że media miejskie są zbyt słabo wykorzystywane w dialogu obywatelskim. Uważają oni, że za mało miejsca poświęca się w nich tematom działalności organizacji pozarządowych. Zdaniem części organizacji niektóre media miejskie promują jedynie te organizacje i osoby działające w trzecim sektorze, które systematycznie współpracują z Urzędem Miasta.
- Najbardziej znanym i wykorzystywanym przez krakowskie organizacje pozarządowe źródłem informacji jest strona www.ngo.krakow.pl. Przedstawiciele organizacji zwracają jednak uwagę na małą przejrzystość witryny i zbyt rzadką aktualizację umieszczanych na niej informacji. Wyrażają również potrzebę poprawy bazy organizacji pozarządowych zamieszczonych na stronie. Postulują jej dopracowanie i aktualizację oraz uzupełnienie informacji na temat wszystkich organizacji pozarządowych działających na terenie Krakowa.
- Ważnym postulatem jest także poprawa komunikacji i skoordynowanie działań instytucji, które wspierają trzeci sektor w Krakowie, gdyż zdarza się dublowanie spotkań czy konsultacji.

ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA INFORMACJI PRZEZ MIESZKAŃCÓW KRAKOWA

- Mieszkańcy Krakowa, którzy poszukują informacji na temat aktywności społecznej w mieście, korzystają przede wszystkim ze źródeł internetowych. Internet służy im do pozyskiwania informacji o konkretnych wydarzeniach lub instytucjach obywatelskich, których fanpage śledzą zazwyczaj na Facebooku.
- Najbardziej popularnym źródłem informacji o aktywnościach obywatelskich okazał się oficjalny portal miejski Magiczny Kraków (www.krakow.pl)
- Mieszkańcy Krakowa przyzwyczajeni są do oglądania Kroniki Krakowskiej (TVP). Ważnym źródłem wiedzy jest także Krakowska prasa codzienna i Radio Kraków. Wśród dzienników wymieniano „Gazetę Krakowską”, „Dziennik Polski” oraz bezpłatne „Metro”. Wskazywano je jako media, w których mieszkańcy poszukują wiadomości o problematyce pozarządowej i obywatelskiej. Istotnymi kanałami przekazu są także ogłoszenia i plakaty uliczne informujące o konkretnych wydarzeniach.
- Na poziom poinformowania mieszkańców o inicjatywach obywatelskich w Krakowie istotny wpływ mają także kontakty bezpośrednie, takie jak rozmowy ze znajomymi, z członkami rodziny oraz dyskusje prowadzone face to face w sferze publicznej.

URZĄD MIASTA KRAKOWA

Wydział Spraw Społecznych

Referat Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych MOWIS

Osiedle Centrum C 10, 31-931 Kraków

tel. 12 616 78 00, faks 12 616 78 13

mowis@um.krakow.pl

Ważne źródło
informacji, **zobacz!**

Miejski portal

dla organizacji pozarządowych:

ngo.krakow.pl

OBSERWATORIUM
DIALOGU
OBYWATELSKIEGO